

't hupke

Verenigingsblad van de West Brabantse Vogelwerkgroep

Nr 187 Winter 2021

<p>Inhoud</p> <p>Uit het archief, de Watersnip 3 Stadse bijzonderheden 4 Kepen en zonnebloemen 5 Boekbespreking 6 Nest van een Sperwer 7 De Houtsnip 8 Foto van het kwartaal 11 Levenslessen 12 Promovendus 13 Exoten 14 Dagje vogelen met Wendie en Peter 15 Natuurgebied in de regio; 16 Landgoed de Hoevens Bijzondere waarneming 17</p>	<p>'t Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Het lidmaatschap loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar. Bank NL76 INGB 0001 0637 12</p> <p>Bestuur Bert van de Haar (voorzitter) Ger Duijf (secretaris) Ineke Buijnsters (PR & communicatie.) Kees Wijnen (penningmeester) Laurie Rijdsdijk (bio-secretaris) Vacant (coördinator werkgroepen)</p> <p>Vormgeving en opmaak Martin van Leest</p> <p>Redactie 't Hupke Martin van Leest Jan Benoist redactie@westbrabantsevvg.nl</p> <p>Vaste medewerkers Raymond van Breemen Piet van Iersel Hans van der Sanden Willem Veenhuizen Harry van Vugt Ria Lambregts (foto's) Ineke Buijnsters Wilma Rasink</p> <p>Tekstcorrectie Henriëtte Huijgens Ad Rijnen Albert de Hoon</p> <p>Wijze van aanleveren Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak. Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email</p>	<p>Langzaam maar gestaag komt ons verenigingsleven weer op gang. De eerste cursussen, lezingen en excursie hebben inmiddels al plaatsgevonden en we hebben op 6 oktober eindelijk onze algemene ledenvergadering (ALV) kunnen houden. Deze laatste was erg matig bezocht, maar met deze vergadering hebben we weer voldaan aan de wettelijke verplichtingen die er vastzitten aan een vereniging.</p> <p>Op de ALV heb ik ook de folder uitgedeeld die is opgesteld door Natuurplein de Baronie om de politieke partijen in de Baronie van Breda aan te sporen tot het in het verkiezingsprogramma opnemen van meer concrete initiatieven om wat te doen voor de natuur en ecologie in de Baronie van Breda. We zullen deze folder ook steeds beschikbaar hebben, om mee te nemen, op momenten waarop de leden bij elkaar zullen en kunnen komen.</p> <p>De komende tijd zal veel inspanning nodig zijn voor de inventarisatie van (vogel)verblijfplaatsen in huizen. Dit om daarmee aanslagen op gierzwaluwen en huismussenverblijfplaatsen (maar ook die van vleermuizen) te voorkomen. Door de energietransitie was er al meer aandacht voor isolatie, maar door de stijgende energieprijzen wordt dat nog eens versneld. Er valt nu snel geld te verdienen door 'PURschuim-cowboys', die zonder degelijke quick scan of ecologisch onderzoek vooraf, even een spouwmuur volspuiten. Met desastreuze gevolgen voor de dieren die afhankelijk zijn van deze holtes in bestaande bebouwing. Uiteraard sta ik achter isolatie, want energie die je niet verbruikt hoeft je niet op te wekken. Dat scheelt weer belasting van de natuur door warmte-opwekking, windmolens en zonneweides, maar dan moeten wel de daarbij behorende regels worden gevolgd tenaanzien van zorgvuldigheid en mitigerende en compenserende maatregelen. Daarom hierbij een oproep om zo veel als mogelijk te inventariseren en te melden, met straat en huisnummer, waar u vaker Huismussen onder dakpannen ziet verdwijnen (want de Gierzwaluwen zijn er nu natuurlijk niet). Dat kan rechtstreeks naar mij en dan zal ik de data doorgeven naar de biosecretaris.</p> <p>Tevens is het gewenst dat we als Vogelwerkgroep mee gaan denken binnen de werkgroep leefomgeving van Natuurplein, om meer de specifieke vogelbelangen te behartigen en kennis daarover in te brengen. Dus als er mensen zijn die dit willen gaan doen hoor ik het graag.</p>
<p>Van de redactie Deze keer vinden jullie een matig gevuld Hupke op de mat. Of het door corona komt dat er zo weinig kopij door de leden aangeleverd wordt weten we niet maar als het zo doorgaat zitten we zeker tot de kerst weer in Lockdown en hebben jullie veel tijd om artikelen te schrijven voor het volgende Hupke. Dat kon het bestuur 1 maand geleden ook niet weten dat het zo snel zou veranderen (zie stukje van Voorzitter en Secretaris). Hopelijk hebben we in het lente nr. van volgend jaar wat positievere berichten.</p> <p>Veel leesplezier, Jan en Martin</p>	<p>Website www.westbrabantsevvg.nl</p> <p>Webredactie Ger Duijf website@westbrabantsevvg.nl</p> <p>Volgend Hupke Verzenddatum 1 Maart Aanleveren kopij 1 Februari</p> <p>Wenst u 't Hupke digitaal te ontvangen stuur dan een mail naar; secretaris@westbrabantsevvg.nl</p> <p>Foto omslag: B. van Tuil</p> <p>'t Hupke wordt gedrukt op gerecycled papier door: Printwall Breda</p>	<p>Uw voorzitter Bert van de Haar</p>

Covid-19 blijft voorlopig nog volop in het nieuws. Zo stijgt het aantal positieve tests op dit moment van schrijven naar 8000 per dag.

Toch hopen we dit winterseizoen door te kunnen gaan op de ingeslagen weg. Dus volop activiteiten. Er wordt zelfs al weer gedacht aan de traditionele nieuwjaarsbijeenkomst. Leden die hierbij een handje willen toesteken kunnen zich melden bij Ineke Buijnsters.

Merel Roks heeft inmiddels besloten om toch te stoppen als bestuurslid. Omdat dit bericht het bestuur vlak voor de algemene ledenvergadering (ALV) bereikte was het niet opgenomen als agendapunt. Er moest volstaan worden met een mededeling door de voorzitter bij het begin van de vergadering.

Merel heeft gelukkig aangegeven beschikbaar te blijven voor activiteiten binnen de vereniging.

Merel, bedankt voor de werkzaamheden die je als bestuurslid hebt verricht. Er zal nog op gepaste wijze afscheid worden genomen van de bestuursleden die tijdens de afgelopen twee jaar gestopt zijn met hun werkzaamheden.

Het bestuur is momenteel dan ook op zoek naar een of twee nieuwe bestuursleden voor de functie van Algemeen Bestuurslid en voor de functie van Coördinator Werkgroepen. Heeft u interesse of vragen meld u zich dan bij het bestuur.

In de ALV is al in het kort toegelicht wat de wijzigingen met betrekking tot de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) inhouden.

Naar aanleiding van de toegezonden agenda voor de ALV heeft een van de leden, Babs Haccou, aan het bestuur aangeboden te willen meedenken. Aan de hand van haar input heeft de voorzitter een nieuw document gemaakt dat nog getoetst moet worden door een jurist.

In de laatste week van oktober ontvingen we van de Kamer van Koophandel bericht dat de vereniging zich ook moet inschrijven in het UBO-register. Opnieuw een wettelijke verplichting die onder andere fraude, witwassen van gelden en financiering van terroristische organisaties moet voorkomen. Hier sta je niet bij stil als je gevraagd wordt om deel te nemen aan het bestuur van een vereniging!

Gelukkig kunnen we ons als vereniging ook nog gewoon bezighouden met vogelzaken.

Tot binnenkort bij een van onze 'gewone' verenigingsactiviteiten.

Ger Duijf

Opzij, opzij!

In de zomer heb ik verschillende keren in of langs natuurgebieden gefietst. En dat was niet prettig. Veel te druk, aanhoudend bellen en geroep om opzij te gaan van fietsers die harder reden. Op deze manier naar vogels kijken levert niets op. De irritatie neemt toe. In het Chaamse bos heeft men borden geplaatst met het verzoek rekening met elkaar te houden. De bevolkingsdruk wordt steeds groter. Natuurgebieden dreigen afgesloten te worden. De wereldbevolking is het aantal van zeven miljard gepasseerd. De mensheid is zo succesvol dat hij dreigt de aarde onbewoonbaar te maken. De klimaatcrisis is het resultaat. En niet alleen door verbranden van fossiele brandstoffen, maar vooral door overbevolking. In Nederland moeten een miljoen huizen gebouwd worden om in de behoefte te voorzien. Waar moeten die komen, waar is er nog plaats? De grote steden in onze provincie groeien naar elkaar toe. En dan hebben wij hier ook nog de meeste varkens en kippen, weliswaar op elkaar gepropt in grote afgesloten schuren, maar wel met uitstoot naar nabij gelegen natuurgebieden. Daardoor neemt de biodiversiteit zienderogen af. Wij kunnen de verwarming wel een graad lager zetten, maar de overheid zal toch echt drastischer in moeten grijpen om het tij te keren. Met loze beloften en bla-bla-bla komen wij geen stap verder.

Biemeus

De Watersnip

De laatste tijd zijn de snippen in het nieuws. Als je Sovon-lid bent kon je in het laatste nummer van Sovon-nieuws (september 2021) lezen hoe lastig het is om Bokjes te zien te krijgen en ook om ze te inventariseren. Als je in de archieven van de Vogelwerkgroep duikt dan lijkt datzelfde op te gaan voor de Watersnip. Er zitten vrijwel geen oude waarnemingen in ons archief. Tot 2005 slechts 2 en dat kun je wel mager noemen. Maar met de komst van het digitale tijdperk neemt het aantal waarnemingen gestaag toe, zelfs alleen in 2021 al tot 158. Maar het is toch interessant om eens het archief in te duiken en te zien wat er te vinden is.

De eerste waarneming in ons archief is van Harry van Vugt. Op 31 juli 1995 zag hij er maar liefst 24 in de Klaverpolder, toen wellicht een leuker gebied dan nu (hoewel er nog steeds grote groepen Kolganzen kunnen worden gezien). De tweede waarneming is ook van hem en werd op 28 augustus 2003 gedaan: 6 exemplaren op de Antoniegorzen, naar ik aanneem toen al in handen van Staatsbosbeheer en een tamelijk nat gebied. Hier kun als je in de winter gaat kijken veel Brandganzen zien. Dat is alles wat in het archief zit van vóór 2005. Maar daarna neemt het aantal waarnemingen sterk toe, zie onderstaande tabel.

periode	getelde Watersnippen	aantal waarnemingen in archief	gemiddeld aantal per waarneming
1970-1980	0	0	0,00
1981-1990	0	0	0,00
1991-2000	24	1	24,00
2001-2005	6	1	6,00
2006-2010	816	216	3,78
2011-2015	3177	533	5,96
2016-2020	2572	683	3,77

In de Avifauna van Noord Brabant (1967) wordt de Watersnip een vrij schaarse broedvogel genoemd. En er waren er dus ook maar weinig in West-Brabant te vinden. In de trektijd was hij toen in grotere aantallen te vinden op de drassige plaatsen in bijvoorbeeld de Kampinase Heide ten oosten van Oisterwijk. Als het gaat vriezen verdwijnen ze uit Nederland omdat ze geen voedsel meer kunnen zoeken met hun lange dunne snavel. Ze vliegen dan zo nodig naar Marokko of Spanje.

In de Atlas van de West-Brabantse broedvogels (2007) worden ook maar weinig broedparen in West-Brabant vermeld. Dan gaat het om 4 tot 11 paar in ons gebied. Hun aanwezigheid wordt in dit boek vermeld in de Zonzeelse Polder, de Matjens, Weimeren en Rooskensdonk. Dat zijn ook de natte gebieden in onze regio. Door de achteruitgang van het aantal broedparen van de Watersnip is deze op de Rode Lijst geplaatst.

Een aardig artikel over de behoeften van de Watersnip tijdens de trek vond ik in Limosa: *Terreinkeuze van pleisterende Watersnippen op vochtige graslanden tijdens de voor- en najaarstrek* door Freek Nijland & Arend Timmerman (Limosa 90 (2017): 118-127). Hun conclusies: vochtige graslanden blijken voor doortrekkende Watersnippen een aantrekkelijke pleisterplaats bij bepaalde combinaties van factoren, te weten: de aanwezigheid van natte en plas-dras-situaties, een niet te egale bodem en een gevarieerde structuur van de vegetatie. Bij natte omstandigheden verblijft een groot deel van de vogels in dekking op het maaiveld. Bij een te droog maaiveld, na-maaaien of bij beweiding, wijkt een deel van de Watersnippen uit naar greppels en slootkanten. Door verdere intensivering van graslandgebruik, waardoor graslanden droger en eenvormiger worden (zowel in reliëf als vegetatie), zullen de pleistermogelijkheden voor doortrekkende Watersnippen beperkt worden. We zien dat ook in het archief terug: aantrekkelijke gebieden als de Bleeke Heide, de Zonzeelse polder, Rooskensdonk en Weimeren zijn de gebieden waar je moet zijn om Watersnippen te zien. Maar ook de Biesbosch en dan met name de Noordwaard, polder Hardenhoek is tegenwoordig populair bij de Watersnip.

In de Bleeke Heide zijn wel 30 Watersnippen gezien in de trektijd. Op Rooskensdonk zijn er in oktober 2010 maar liefst 124 door Harry Jansen gezien. Op Weimeren konden in april 2010 15 Watersnippen worden geteld door Evelien Eversdijk. Maar in de Noordwaard lukt het ook om 80 Watersnippen te zien, dat zag ik met eigen ogen op 16 september 2020. Ook de Zonzeelse polder mag zich verheugen op grote aantallen Watersnippen, zo zag Harry van Vugt er 62 op 24 oktober 2013. Kortom in de trektijd is het niet erg moeilijk om een Watersnip te zien te krijgen.

In de broedtijd ligt dat duidelijk anders. Het is dan een hele toer om er meer dan vijf te zien zo blijkt uit ons archief. Je moet ze dan in dezelfde gebieden zoeken. En dat valt niet mee. Een baltende Watersnip zien is een hele toer, je moet of heel vroeg op pad om het geluid van deze snip te horen.

Piet van Iersel

WATERSNIP: FOTO VAN JAN NIJENDIJK (UIT SAXIFRAGA)

Stadse bijzonderheden

Bij ons in de omgeving van de Doenradestraat waren tot heden weinig Huismus activiteiten.

Een enkele keer trof ik ze aan in een oude alleenstaande hulst. Deze dichte hulst werd gebruikt als slaapplek. Hij bood goede beschutting samen met de meidoornhaag. Ze kwamen er niet iedere nacht slapen..

Sommige waarnemers krijgen nu al tien tot wel vijftientig exemplaren op het wintervoer.

Gaai

Afgelopen maanden viel het op dat er steeds enkele Gaaien ergens in de stad werden gezien en gehoord. Bij ons in de tuin waren er een keer drie exemplaren! Deze uit Noord-Europa komende Gaaien hebben ook een andere 'krijs'. Het lijkt wel een invasieachtige zuidelijke trek op zoek naar betere voedselsoorten.

Ekster

Elke dag komen er wel een of twee Eksters in de tuin kijken of er wat te halen valt. Helaas voor hen ligt er nog geen wintervoer voor deze makers. Er valt nog genoeg te eten voor deze alleseters.

Scholekster

Dit seizoen zijn er maar weinig Scholeksters in de stad met jongen gezien. Wel waren in de diverse bekende territoria een of twee exemplaren aanwezig.

Slechtvalk

Een artikel in De Stem meldde dat een koppel Slechtvalken zich had gevestigd op het nieuwe nestplateau op de Grote Toren. Uiteindelijk is er één jong uitgevlogen.

Grote Canadese Gans

Tsjonge tsjonge, overal waren deze ganzen in de stad aan te treffen. We werden er zelfs wakker van in de ochtend doordat ze trompettend over ons huis vlogen richting Markdal. Één keer telde ik zestig adulten met evenzovele pullen. Ze zijn totaal niet schuw. Je moet bijna van de fiets af, want ze blijven gewoon op het fietspad liggen, lekker warm. Een andere keer telde ik zelfs 130 exemplaren. Er zijn dan ook door de gemeente Breda langs de Claudius Prinsenlaan enkele waarschuwborden geplaatst: 'Pas op, overstekende ganzen'. Er staan weliswaar jonge eenden op afgebeeld....maar ja...

Ze vliegen opvallend laag 'op vrachtwagen-hoogte'

Ze foerageren zelfs hier langs de Loevensteinstraat op de maisvelden na de oogst.

Roodborst

Af en toe werd een Roodborst zingend waargenomen midden in de nacht.

Het is bekend dat Roodborsten zingen onder invloed van het licht.

In warmere nachten hoor je ze meestal zingend bij een lantaarnpaal, dan wordt een winterterritorium afgebakend.

Boomkruiper

Als gevolg van het ouder worden van het bomenbestand in de stad is de Boomkruiper steeds meer bij de bebouwing aan te treffen: van beneden naar boven kruipend over muren om kleine insecten te zoeken.

Koperwiek

Meestal rond half oktober horen we in de lucht een langgerekt pieeeeeeeep van overtrekkende Koperwieken, maar tot heden heb ik het nog niet gehoord. Ze zijn al wel gezien. Zou het in het hoge noorden van Europa ook nog te goed weer zijn, en is er daar nog genoeg voedsel te bemachtigen?

Merel

Na de broedtijd zijn de jongen weggepest en is het verenpak gewisseld. Tijdens de rui zijn ze nogal schuw. Maar ik zie dat ook maar weinig Merels op de gazons voedsel zoeken. Komt er nog aanvulling vanuit het noorden of oosten van ons land? Of is de stand nog herstellende van het ursutuvirus?

Het jaar, 2022, is door Sovon uitgeroepen tot het jaar van de Merel.

Zanglijster

Hoewel het hier barst van de slakken, is er geen Zanglijster te bekennen. De Zanglijster lust heel graag huisjesslakken, dus je verwacht anders. Maar ook in de broedtijd werden er weinig Zanglijsters in de stad waargenomen.

Willem Veenhuizen

Kepen en zonnebloemen

Ach, wat was het mooi eind oktober op de Pannenhoef vlakbij de parkeerplaats de Lokkerberg. De zonnebloemen waren uitgebloeid en zaten vol met zaden. Kepen, Vinken, Groenlingen, Putters, Kneutjes en zelfs Rietgorzen deden zich in groten getale tegoed aan de overvloed aan zaden. Ik zette dit even op app van de Vogelwerkgroep om ook andere vogelaars te laten genieten. Maar wat schrokken we dat de aanplant enkele dagen later volledig was verdwenen. Ik heb daarop telefonisch contact opgenomen met Bart Pörtzgen, beheerder van Brabants Landschap.

Zijn uitleg:

“Ja, ik ben hier zelf ook van geschrokken maar het kon helaas niet anders. Deze akker is verpacht aan een biologische boer uit de omgeving en die had deze zonnebloemen ingezaaid omdat dat voor de bezoekers wel mooi zou zijn.

Echter, hij mag als biologische boer maar één keer het zelfde gewas zaaien en dat moet dan ook nog voldoen aan allerlei wettelijke vereisten. Zo kwam het dat alles geploegd moest worden om het gewas voor volgend jaar in te zaaien. Maar nu het goede nieuws. Wij gaan volgend jaar zelf enkele stroken inzaaien met een mooi bloemrijk mengsel en dat laten we dan zeker staan tot het voorjaar daaropvolgend. Dus hopelijk komen de zaad etende vogels (en de vogelaars) dan weer in groten getale terug.”

FOTO, RAYMOND VAN BREEMEN

Jan Benoist

FOTO, RIA LAMBREGTS

Kerken van goud, dominees van hout

Over de verwording van de Nederlandse natuurbescherming

J'accuse! Rob Bijlsma ontpopt zich in dit boek als de Emile Zola van de Nederlandse natuurbescherming. In felle bewoordingen neemt hij allerlei beheerders en gebruikers van de natuur de maat.

Zo ontkomen bijvoorbeeld terreinbeherende organisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, ecologische adviesbureaus, de Europese wetgever (de natuurdoeltypen uit Natura 2000 zijn statisch, terwijl de natuur voortdurend verandert), luie boswachters, weidevogelbeschermers, foute vogelfotografen, en hondenbezitters die hun troeteldier in de vrije natuur laten wandelen, niet aan zijn stevige kritiek.

Wat hij zoal aan de kaak stelt? De grootschalige kap van (naald)bossen om plaats te maken voor heide en zandverstuivingen, de pogingen om Amerikaanse vogelkers en Japanse duizendknoop uit de Nederlandse natuur te verwijderen, het bewust creëren van dood hout in het bos, de pogingen om het korhoen voor Nederland te behouden, het gebrek aan kwaliteit van veel ecologische rapporten, de steeds verdere openstelling van waardevolle natuur voor het publiek (en ook nog zonder adequaat toezicht).

Het is een veelgebruikte en gemakkelijke truc om een criticaster als Bijlsma weg te zetten als een zeurende, oudere man (Bijlsma stamt uit 1955), die vindt dat vroeger alles beter was. Natuurlijk is Bijlsma in dit boek niet al te genuanceerd, maar als hij dat wel zou doen, zou zijn kritiek waarschijnlijk niet zo luid binnenkomen.

Verder valt zijn commentaar hier en daar wel te nuanceren en ben ik het niet overal met zijn conclusies eens, maar dat doet niet af aan het feit dat hij uitstekend geslaagd is in zijn poging om alle natuurliefhebbers eens goed wakker te schudden. Dat doet hij met ferme en duidelijke taal: een 'workshop' heet bij hem gewoon een werkwinkelje.

Ik zou vooral de overheid en de terreinbeheerders willen uitdagen om inhoudelijk op de kritiek van Bijlsma in te gaan. Dat zal niet eens zo gemakkelijk zijn, want Bijlsma is uitstekend gedocumenteerd en een gedegen veldonderzoeker, die in dit boek laat zien waarop zijn commentaar gebaseerd is. Het is niet zo maar een losse scheldkanonnade. Integendeel.

Bent u een tere ziel die alleen goed nieuws over de natuur wil lezen (graag met veel mooie glossy natuurfoto's en weinig tekst), dan is dit boek niets voor u. Bijlsma meldt dat zelf al, op bladzijde 217 van zijn boek: "Voor de lezer die het tot hier heeft gered, chapeau!"

Voor degene die tegen een stootje kan, want Bijlsma raakt nagenoeg iedereen die wat met de natuur heeft: aanschaffen dit 'pamflet'! En daarna in discussie met elkaar over hoe het allemaal veel beter kan met de Nederlandse natuur. De munitie daarvoor vindt u op elke pagina van dit oproer kraaiende, prachtige boek.

Ronald Klingers

Succesvol nest van Sperwer bij Emerput

Net als in voorgaande jaren hebben we onderzoek gedaan naar de broedvogels rond de Emerput in Breda. De waarnemingen worden via de smartphone met avimap van Sovon ingevoerd in het Broedvogelmonitoring Project (BMP). Ons onderzoek is al jaren gericht op de Geoorde Fuut als zeldzame soort (BMP-Z) maar heeft zich uitgebreid tot alle vogelsoorten.

Dit seizoen hebben we (ondergetekende en als Jan Benoist tijd had ging hij graag mee) mooi een succesvol broedgeval van een Sperwer kunnen volgen. Op 20 maart tijdens de eerste inventarisatieronde liep een adult mannetje Sperwer door het struikgewas. Duidelijk was te zien dat hij een tak met zijn snavel van de grond raapte en deze meenam toen hij opvloog. Tijdens de eerste ronde is er geen vrouw waargenomen en werd de locatie van het nest niet ontdekt. Op 30 maart (tweede BMP-ronde) hadden we geluk zowel mannetje als vrouwtje Sperwer aan te treffen in de nestboom. Tijdens onze inventarisatie kwamen we Harald Jansen (lid van onze Vogelwerkgroep) tegen. Harald heeft mooie foto's gemaakt van de sperwervrouw die bezig was met nestmateriaal.

De boom waarin de Sperwers hun nest hadden gebouwd was een populier (Grauwe abeel) die direct naast een druk wandelpad (hoofdpad rondwandeling Emerput) stond. Het nest bevond zich in een zware tak boven het wandelpad waar heel de dag veel wandelaars en hondenbezitters onderdoor lopen. Wij wilden het nest niet onder de aandacht brengen van voorbijgangers en hebben op gepaste afstand met onze verrekijker het broedverloop gevolgd. Het nest was klein en bevond zich op een dikke tak, van onderaf bijna niet te zien. Op afstand was duidelijk te zien dat het vrouwtje zat te broeden. Het aantal eieren hebben we niet kunnen vaststellen. Dat kan alleen maar als je naar het nest kunt klimmen. Voor BMP-onderzoek is dat niet nodig.

Sperwers hebben een broedtijd van 35 dagen en als de eieren zijn uitgekomen verlaten de jongen na ongeveer 26 dagen het nest. In het totaal hebben we 7 rondes geïnventariseerd rond de Emerput.

Op 28 juni zaten twee jonge Sperwers (takkelingen) volledig in de veren naast het nest.

Een van de jongen vloog onhandig naar een volgende boom. Terug gerekend is het vrouwtje Sperwer eind april begonnen met de eileg. Sperwers bouwen ieder jaar een nieuw nest meestal op korte afstand van het oude nest (<50 m).

Zo ontstaan er clusters van nesten. Het is dus goed zoeken komend seizoen of we het sperwerpaar weer kunnen volgen. Helaas hebben we geen succesvolle broedgevallen van de Geoorde Fuut kunnen vaststellen. De tijdens de eerste ronde geïnventariseerde Geoorde Futen verdwenen in de loop van het broedseizoen.

Bronnen:

De nestkaart: hoe, wat, waar, waarom. Vierde versie 1996. Uitgave Sovon, tekst Rob Bijlsma & Willem van Manen. Redactie: Frank Marjoor & Fred Hustings

Handleiding veldonderzoek Roofvogels Rob G. Bijlsma ISBN 90-5011-96-7.

Raymond van Breemen

FOTO HARALD JANSEN ♂ SPERWER VLIEGT OP MET TAK IN HAAR SNAVEL

FOTO HARALD JANSEN ♂ SPERWER

Houtsnip, *Scolopax rusticola*

De Houtsnip leeft in het bos en is daar moeilijk te ontdekken. Hij laat zich ook zelden horen. Maar als hij de lente in de kop heeft, knort hij als een varken, mekkert als een geit en piept als een muis.

De naam

De Latijnse naam *Scolopax* dankt de Houtsnip aan de vorm van zijn snavel: 'paalvormig'.

Streeknamen zijn Houtsneep, Holtsnip, Bossnippe, Bloksnip en Dubbele Snip.

Kenmerken

De Houtsnip is duidelijk groter en ronder dan andere *Gallinago*-soorten (snippen). De lengte is ongeveer 35 centimeter. De bovendelen zijn roestbruin, donker gevlekt, de onderzijde is lichtbruin met dwarsbandjes. De bovenkop is dwarsgestreept. De Watersnip, *Gallinago gallinago* en het Bokje, *Lymnocyptes minimus*, hebben een bovenkop met lengtestrepen. De erg lange rechte snavel is tijdens het vliegen naar beneden gericht. Hij heeft afgeronde vleugels, een uitzondering onder de snippen. De Houtsnip wordt het meest gezien als hij, een fraaie roodbruine vogel, met afgeronde vleugels met vrij langzame vleugelslag tussen de bomen opvliegt en in een zigzag-vlucht weer verdwijnt. Onmiskenbaar is de vleermuisachtige territoriumvlucht van de mannetjes.

Deze schuwe steltloper hoor je eigenlijk alleen goed 'zingen' bij zijn baltsvlucht in het voorjaar, in de avondschemering. Hij vliegt dan rond over grote afstanden, heen en weer over het bos en open plekken. De uilachtige vlucht is met onderbroken vleugelslagen. Daarbij laat hij de raarste geluiden horen met twee kenmerkende tonen, een enigszins explosief sissend 'twisip' (pwtizen in jagerstaal) en een kikvorsachtig gekwaak of knorrend gebrom. De vrouwtjes brommen niet, maar kunnen wel pwtizen. Volgens een onderzoeker nodigen de vrouwtjes de mannetjes met een speciale roep uit op de grond te komen, voor een grondbalts in de duisternis onder het kreupelhout. Met hangende vleugels, opgezette kleine veren, opgericht lichaam en gestrekte hals loopt het mannetje rond het vrouwtje. Waarschijnlijk geven de witte eindvlekken op de staartveren een optisch signaal bij de grondbalts. Men neemt aan dat er geen paarband tussen mannetje en vrouwtje bestaat. Het bruine, roodbruin gevlekte en gestreepte verenkleed van de Houtsnip helpt hem te versmelten met de varens en dode bladeren op de bosbodem. Je ziet de vogel eigenlijk alleen als hij wordt opgeschrikt, abrupt opvliegend. Met scherpe bochten verdwijnt hij dan tussen de bomen. Houtsnippen hebben uitpuilende ogen, zodat ze min of meer alles rondom kunnen zien. Het grote voordeel van dit gezichtsveld is voor de Houtsnippen dat zij mogelijke bedreigers snel zien aankomen: een compensatie voor hun langzame vliegen.

Vrijwel alle vogels hebben de ogen aan weerszijden van hun kop. Dat geeft ze een groter gezichtsveld dan de mens. Dat helpt ze bij het vinden van voedsel en bij vermijden van roofdieren. Ze missen daardoor wel het gecombineerde zicht van de twee ogen samen waarmee de mens diepte en afstand ziet. Jagende vogels zoals havikachtigen, arenden en uilen zien wel diepte en afstand. Als de Houtsnip zich ontdekt weet, kan hij zich ook drukken en geholpen door zijn schutkleuren is hij dan moeilijk te onderscheiden van zijn omgeving.

Voedsel

Goed gecamoufleerd scharrelen Houtsnippen rond op de bosbodem op zoek naar voedsel. Ze eten kevers, oorwormen, duizendpoten, spinnen, naaktslakken en pissebedden. Maar ze zijn specialist in het opsporen van regenwormen. Ze vinden hun prooi op de tast door met de snavel in de grond te prikken. De top van de bovensnavel kan uitbuigen om een prooi in de bodem te grijpen. De gevoelige zenuwuiteinden aan de punt van de lange snavel zijn gevoelig voor trillingen die door regenwormen in de bodem veroorzaakt worden. Daardoor kunnen de vogels ook 's nachts buiten de dekking van het bos naar voedsel zoeken.

OLIEVERFSCHILDERIJ HOUTSNIP, (SCHILDER ONBEKEND)

Voorkomen

Waadvogels zijn over het algemeen niet bang voor natte voeten. De Houtsnip is echter een buitenbeentje in de familie van strandlopers en snippen. Hij bewoont grote boscomplexen met open plekken en een dichte ondergroei, duinen en heidevelden met verspreide bomen, liefst wel met vochtige plekken. In Europa komt de Houtsnip in alle boreale en gematigde gebieden van het Palearctisch gebied voor, van Fenno-Scandinavië tot in Noord-Spanje. In de Zuid-Europese landen rond de Middellandse Zee broeden echter nauwelijks Houtsnippen. De grootste aantallen broedvogels zijn te vinden in Rusland, Wit-Rusland, Finland en Zweden. De vogels uit Noord- en Oost-Europa zijn echte trekvogels. Onze broedvogels overwinteren gedeeltelijk op de Britse Eilanden en van Frankrijk tot in Spanje en Portugal.

Tegen het einde van september verschijnen de eerste herfstvogels. In november is het hoogtepunt van de doortrek van de noordelijke Houtsnippen, vooral 's nachts.

Een vorstinval kan op de Waddeneilanden, het Lauwersmeer en langs de Hollands-Zeeuwse kust tot concentratie van grote aantallen leiden. Maar in de herfst en winter kun je Houtsnippen in principe overal zien waar bos is, in houtwallen en dichte struwelen en in de duinen. Tijdens de trek kunnen ze zelfs worden aangetroffen in stadstuintjes. In de winter van 2021 (januari-maart) werden door de leden van de Vogelwerkgroep 32 waarnemingen doorgegeven van een Houtsnip. Tussen januari, februari, maart, oktober, november en december werden in de jaren 2020 (20), 2019 (14), 2018 (24) en 2017 (17) waarnemingen doorgegeven van Houtsnippen. Onder invloed van de koude winter (vorsttrek) van 2021 werden duidelijk meer voor de kou en sneeuw vluchtende Houtsnippen waargenomen. Het aantal overwinteraars in Nederland werd in 2013-2015 geschat op 2000 - 10.000 vogels. Bij vorst en sneeuw vertrekken alle vogels, ook de eigen broedvogels. Houtsnippen vliegen zich vaak dood tegen gebouwen met verlichte ramen. Ze zien de gebouwen wel maar kunnen de afstand moeilijk inschatten. Dat klinkt erg onhandig maar daar staat het voordeel tegenover dat de vogel tegelijkertijd voor, achter en opzij kan kijken. Dat is voor de Houtsnip blijkbaar al miljoenen jaren waardevoller dan afstand inschatten. Hoge gebouwen zijn er natuurlijk ook pas recent. Soms overleven ze een botsing na een poosje versuft op de grond te hebben gelegen. Vind je een vogel die ergens tegenaan is gevlogen, nog leeft en niets heeft gebroken, stop hem dan in een doos en zet hem op een donkere plaats. Waarschijnlijk is de vogel wat versuft en kun je hem na een poosje (een uur) de vrijheid weer geven. Een gewonde vogel kun je het best naar het vogelasiel in Zundert brengen.

De voorjaarstrek is in maart en april en soms nog in mei. In de broedperiode, van maart tot in juni, kun je in de bossen gedurende de schemering baltende Houtsnippen zien en horen. Europees gezien wordt de Houtsnip niet bedreigd. De belangrijkste bedreiging in de broedgebieden is versnippering en verdroging van de bossen.

Broedbiologie

Houtsnippen broeden in bossen van tenminste enkele tientallen hectares groot, bij voorkeur bos met open plekken, een plaatselijk natte bodem en een dikke humuslaag. Zeer droge bossen op arme zandgronden zijn vaak maar dun bezet. Negentig procent van alle Houtsnippen broedt in Scandinavië en Rusland. De Europese broedvogelatlas schatte het bestand eind twintigste eeuw op ten hoogste 700.000 broedparen. Na 1975 werd Flevoland door de Houtsnip als broedvogel bezet. Het aantal voor West-Brabant wordt geschat op 40-50 paar. Het broedseizoen loopt van maart tot in juli. Het nest, een kuiltje op de grond in het bos, ligt goed verstopt tussen de vegetatie van de onder begroeiing of onder een struik. Gewoonlijk bestaat het broedsel uit vier vrij grote eieren, geelachtig of crèmekleurig met veel grote bruine vlekken en grauwe vlekjes. Het vrouwtje broedt alleen. Het mannetje verlaat het vrouwtje zodra de eieren zijn gelegd en gaat op zoek naar een volgende partner. De broedduur is ongeveer 23 dagen.

Vaak zijn er twee broedsels per jaar. Juvenielen kunnen al op een leeftijd van tien dagen een stukje vliegen. Een enkeling heeft waargenomen dat het vrouwtje pas uitgekomen jongen wegdraagt in de snavel. Er gaat zelfs een verhaal dat het vrouwtje een of twee jongen tegelijk vliegend weg kan brengen, geklemd tussen lichaam en poten.

In de duinen en op de Veluwe is het aantal broedvogels afgenomen. Houtsnippen zijn echter moeilijk te tellen. Daarom is het niet eenvoudig een betrouwbare trend vast te stellen. Het aantal broedparen in Nederland werd in 2013-2015 geschat op 2200-3500 paar.

Geliefd wildbraad

De oude Romeinse schrijvers Plinius en Martialis schreven al over de Houtsnip en roemden de lekkere smaak. Ook in Middeleeuwse Nederlandse geschriften werd de Houtsnip, 'sneep', genoemd als geliefd wildbraad. Leverde het vlees met inbegrip van de ingewanden, het 'snipvuil', werkelijk een goed smakend wildbraad?

De Houtsnip is een vogel van de schemering en bij de volle maan in november ving men de meeste met netten. De jacht maakte van de Houtsnip een fetisjssoort. De korte veertjes uit zijn vleugelgewricht zitten op menige jagershoed. Wie twee Houtsnippen na elkaar schoot en daar getuigen van had, mocht toetreden tot de Nederlandse Bols Snippen Club.

In Nederland is de jacht op de Houtsnip sinds 2002 verboden. In Engeland, Frankrijk, Italië en Spanje wordt er nog steeds volop op hem gejaagd. Maar in zowat alle Europese landen is de voorjaarsjacht op de baltsende Houtsnip verboden. Jagers noemden in het voorjaar de heldere planeet Venus de 'snippenster'. (zichtbaar tijdens de voorjaarsjacht) In de jachtliteratuur worden de derde, vierde en vijfde zondag van de vasten (voorjaar) de 'snippenzondagen' genoemd.

Hans van der Sanden

Literatuur

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederlandse Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse vogels
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000
Avifauna van Noord-Brabant, van Erve 1967
Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen
2007 Atlas van de West-Brabantse broedvogels, NPN media, Breda
Beter één vogel in de hand, KNNV Uitgeverij.

HOUTSNIP OP HET IJS, FOTO, W DE WOLF

Foto van het kwartaal

Schuwe Roerdomp

West Brabant kent veel mooie vogelgebieden, maar het is wel zo spannend om op een andere plek vogels te gaan kijken. Aangestoken door de verhaaltjes en de foto's in het Vogeldagboek van Adri de Groot, genoten Sandra Aarts en ik op 19 augustus van enkele bijzondere vogels én een prachtig gebied: De Zevenhuizerplas/Eendrachtspolder.

Naast de Roerdomp die aan de overkant van de sloot foerageerde zagen we ook Steltkluitjes, een Ransuil en Kemphanen. Ook de Kwak en de Waterral lieten zich daar zien en horen!

De Roerdomp is een schuwe vogel, die je maar zelden te zien krijgt. Meestal moeten we het doen met zijn kenmerkende geluid dat op dat van een misthoorn lijkt. Daarom was het een bijzondere gebeurtenis om dat jonge beest een uur lang van zo dichtbij te kunnen volgen. Heel spannend werd het toen de vogel onverwachts opvloog. Door heel snel de camera-instelling aan te passen lukte het mij om er een aardige foto van te maken.

Ria Lambregts

1/1250; f/6.3; 420 mm; ISO 5000 ; +1 1/3 stop

Oproep! om foto met een stukje tekst aan te leveren voor :
Foto van het kwartaal.
Tav. redactie@westbrabantsevwg.nl

Levenslessen die vogels ons (kunnen) leren

Ik val maar meteen met de deur in huis: ik wil het deze keer graag hebben over "samen" zijn. Want samen is waar het om draait in het leven!

En de vogels laten dat zo nu en dan op een overweldigende manier zien. Wie het ooit zag, vergeet het nooit meer: Boerenzwaluwen die met honderden en naarmate de zomer vordert met duizenden tot tienduizenden het riet in duiken om samen te gaan slapen. Gemeenschappelijke slaappleaatsen bieden bescherming voor de individuele vogel. In een groep ben je minder kwetsbaar!

Nog zo iets: we zitten in het zonnetje op een muurtje langs de bollenvelden een broodje te eten als ik een stuk of zes Kieviten luidruchtig hoor roepen. Ineens gaan er enkele vogels samen achter een Torenvalk aan. Ze blijven in de lucht en op de grond hard roepen naar alles wat een bedreiging vormt. Over het zandpad tussen de velden lopen vier kleine kievitskuikens. Zorg goed voor alles wat weerloos is, had ik al eens geschreven., Hier kan nu aan worden toegevoegd dat je samen veel sterker bent dan alleen! Het samen zijn maakt je ook in andere opzichten sterker. Het kan namelijk dienen als gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. Zo letten jonge, onervaren vogels op de oudere vogels. Ze observeren zelfs goed doorvoede soortgenoten die ze de volgende dag volgen naar hun, blijkbaar goede, voedselgebieden. In het najaar gaan de trekvogels op reis en ook dat doen ze vaak samen, in kleinere of grotere groepen. Want zij weten, alleen ga je wellicht wel wat sneller, maar samen kom je verder!

Niet iedere vogel en ook niet ieder mens vindt het fijn om in grotere groepen te verkeren, maar ook wij hebben de ander nodig. En net als die vogels, weten wij dat!

Het is natuurlijk niet zo dat dit lessen zijn die wij per se van vogels moeten leren. We weten best dat we niet zonder elkaar kunnen, maar het is wat mij betreft wel zo dat de vogels mij daar toch heel regelmatig weer bewust van maken.

Ook in de vogelwerkgroep maakt samen sterker, komen we samen verder en kunnen we heel veel van elkaar leren. Mooi is dat, toch?

Antoinette van der Wildt

Dertigers en veertigers gevraagd

Wie wil de uitdaging aangaan om los van alle stress lekker buiten de handen uit de mouwen te steken in een mooi stukje natuur in de stad: de Kamertjes genaamd.

Al bijna 40 jaar wordt dit gebiedje iets kleiner dan 3 hectare door een werkgroep van onze vogelwerkgroep onderhouden. Samen buiten werken en lachen en jong en oud met elkaar.

Ontdek de natuur dicht bij huis en ontdek je eigen groene talenten samen met gelijkgestemden.

Van oktober t/m maart een zaterdagochtend per maand.

Van 9.30 tot 13.00 uur.

De Kamertjesgroep is aan het verouderen. Vandaar dat we speciaal vragen naar jongere mensen om deel te nemen. Kom gerust een keer op proef en beslis dan of je het leuk vindt.

Want dat moet het vooral zijn. Gezellig samen aan het werk.

Jan Benoist

Coördinator van de Kamertjesgroep.

SPREEUWEN AAN LAUWERSMEER, FOTO ANTOINETTE VAN DER WILDT

Kwam zo maar aanwaaien: promovendus Universiteit van Antwerpen

Zo ging het inderdaad met een nieuw lid van de West Brabantse Vogelwerkgroep. Maaïke Griffioen was met haar promotie aan de Universiteit van Antwerpen bezig, had 'tijd over' en wilde wel wat voor vogels en het Markdal doen! Nou zo'n kans komt niet vaak voorbijvliegen. Bovendien had ze over bijna de hele wereld - tot in Nieuw-Caledonië - het ecologische gedrag van vogels bestudeerd. Dus voor ons een echte goudvink!

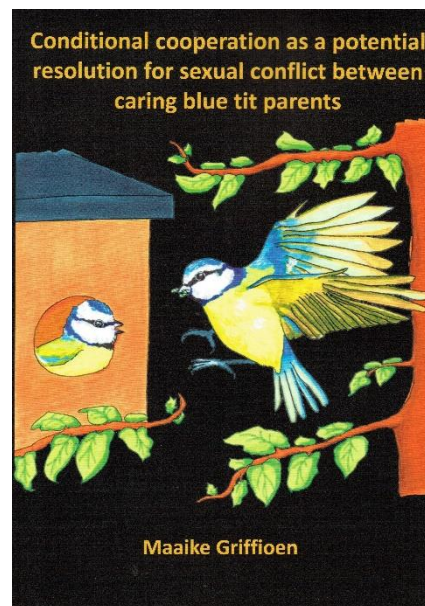
Samen met Piet van Iersel en Martin van Leest vond ik dat een advies voor een 'Vogelvriendelijke inrichting van het Markdal' een mooi onderwerp zou zijn. Hiermee ging Maaïke graag aan de slag. Ruurd Dijkman wilde als bestuurslid van Vereniging Markdal dit onderzoek ook graag begeleiden om de resultaten in het Markdal te gaan toepassen. Omdat Maaïke zo tussen neus en lippen door ook wilde promoveren – wat natuurlijk toch meer tijd nam dan gedacht – is het advies nog niet af. Wel zijn met een kleine vragenlijst een tiental favoriete soorten gekozen. Welke? Dat zeggen we nog even niet. Maar met Martin erbij zouden Patrijs en Steenuil er best bij kunnen zitten!

Intussen is Maaïke gepromoveerd op de thesis "Conditional cooperation as a potential resolution for sexual conflict between caring blue tit parents". Passend in coronatijd moest haar verdediging nog 'on line' ook! Ze is nu gepromoveerd en voor de liefhebbers is een exemplaar van haar proefschrift bij mij door te lezen! Wat daarin – al direct opvalt is dat de twee-ouderlijke zorg voor de jongen –zorg door beide ouders- vooral voorkomt bij vogelsoorten. Bij vissen is het over het algemeen het mannetje dat zorgt en bij zoogdieren (mensen ook?) is het voornamelijk het vrouwtje. De Pimpelmezen in Maaïkes onderzoek lijken de zorg tot zekere hoogte (het voeren in dit geval) eerlijk te verdelen. Toch bijzonder die Pimpelmezen en vogels, maar dat wisten we al!

Joop van Riet

Soorten waarmee rekening wordt gehouden

Fuut	Ijsvogel
Blauwe reiger	Oeverwaluw
Ooievaar	Roodborsttapuit
Wilde eend	Blauwborst
Krakeend	Rietzanger
Kievit	Bosrietzanger
Scholekster	Kleine Karekiet
Meerkoet	Spotvogel
Waterhoen	Rietgors
Steenuil	Wulp
Patrijs	

BELOOND MET VOGELPANEEL

PIMPELMEES, FOTO LUUK VAN OERLE

EXOTEN

Vreemde vogels onder de inheemse vogelbevolking

Waarom worden exoten ingevoerd?

Ten behoeve van de jacht.

Door de Romeinen werden expedities uitgezonden richting de zuidkust van de Zwarte Zee om wild en gevogelte op te sporen voor de keuken van welgestelde Romeinen.

Zo werd de Fazant door de Romeinen naar West-Europa gebracht en broedt deze al eeuwen in Europa. De eerste officiële vermelding van de Fazant als jachtvogel stamt van na 1100 voor een jachtvergunning van de Abt van Amesbury. Vanaf de achttiende eeuw is de Fazant grootschalig uitgezet ten behoeve van de jacht. Men begon verschillende ondersoorten uit het verspreidingsgebied Azië te halen en onderling te kruisen. Dit is ondermeer zichtbaar door de variatie in de witte halsring bij de mannetjes. De Fazant beschikt over een rijk genepakket wat garant staat voor een groot aanpassingsvermogen. Toch is de soort, in Nederland, in aantallen achteruitgegaan wat voor een deel te verklaren is door het verbod om gefokte Fazanten uit te mogen zetten en het gebruik van moderne oogstmachines, deze laten weinig graankorrels achter.

FAZANT HAAN, FOTO RIA LAMBREGTS

Ter verfraaiing van de woonomgeving.

Knobbelzwanen, werden in de 16^e en 17^e eeuw in verschillende West-Europese landen ingevoerd vanuit Oost-Europa. Ontsnapte vogels vestigden zich met succes in de vrije natuur. Ook niet-Europese vogels werden uitgezet en verwilderden. In de zeventiende eeuw waren de Britten zo gecharmeerd van de Grote Canadese Gans in Noord-Amerika, dat ze besloten er enkele mee naar huis te nemen. Een prachtige nieuwe vogel voor de Britse eilanden. De Grote Canada Gans werd in 1929 uitgezet in Midden-Zweden en verspreide zich over het land. Ook in Nederland werden ze gehouden als siervogel en ontsnapten. Mogelijk verdringt hij bij ons de Grauwe Gans, als broedvogel. In voedselarme kleine wateren en vennen, waar ze graag broeden, treedt eutrofiëring op door de uitwerpselen waardoor o.a. zeldzame planten- en diersoorten verdwijnen.

Al sinds de 18^e eeuw worden Zwarte Zwanen vanuit hun leefgebied Australië en Nieuw-Zeeland naar Europa gebracht als siervogel. Ontsnapte exemplaren kunnen hier overleven, maar broeden in najaar en winter als het in hun thuisland lente is. Hun bioritme tikt bij hen nog volgens het zuidelijke halfroond. Jongen grootbrengen gaat in onze winter moeilijk.

Ingevoerde soorten

Om dierentuinen en waterwildcollecties aantrekkelijk te maken werden vogels ingevoerd. Al vanaf de zeventiende eeuw hield men in Engeland Nijlganzen, herkomst Afrika ten zuiden van de Sahara. Vanaf 1850 is er al sprake van een vrij levende populatie van ontsnapte vogels. Inmiddels wordt ook Nederland bevolkt door ruim 15.000 verwilderde Nijlganzen. Het is, samen met de Halsbandparkiet, de bekendste exoot. De Mandarijneend herkomst Oost-China en Japan. Al lang geleden kwamen ze in de handel terecht en emigreerden ze als exotica naar parken van rijke lieden.

En dan gebeurde op een dag het onvermijdelijke, de vogels ontsnapten. Dat ze echt bezig zijn te verwilderen blijkt uit het feit dat ze een soort trekgedrag ontwikkelen.

De geschiedenis van de Carolina eend in Europa is een kopie van de Mandarijneend. Ze bewonen dezelfde biotopen. Alleen de Carolina eend komt uit de zuidelijke staten van Amerika. De start van de Carolina eend hier als vrije vogel was moeizaam. Ze zijn niet zo succesvol als de Mandarijneend omdat ze ongeveer drie weken eerder gaan broeden en de jongen twee weken langer nodig hebben om vliegvlug te worden. Ook voor een koud en nat voorjaar zijn ze gevoelig.

Hans van der Sanden

NIJLGANS, FOTO RIA LAMBREGTS

Wendie op de Beek en Peter van der Hoek

Enthousiast begonnen Wendie en Peter ruim 2 jaar geleden aan onze cursus. Zo hebben zij hun vogelkennis vergroot. Onlangs kwam ik hun tegen bij het Vogel Revalidatie Centrum in Zundert. We hadden een gezellig gesprek over vogels, mooie gebiedjes en nog veel meer.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jullie?

Vogels kijken is voor ons een leuke hobby, waarbij we lekker buiten zijn en een goede reden hebben om op zoek te gaan naar allerlei mooie plekken en natuurgebieden in Nederland.

Het is inmiddels ook een beetje een sport geworden om nieuwe soorten te zien of meer te weten te komen over vogels.

Wat betekent de vogelwerkgroep voor jullie?

Het is voor ons een manier om meer te weten te komen over vogels in de regio, deel te nemen aan excursies of af en toe een lezing bij te wonen. Daarnaast vinden we het leuk om af en toe bij te dragen aan natuurbeheerprojecten in de omgeving. Hierover krijgen we regelmatig informatie vanuit de werkgroep.

Waarom zijn jullie lid geworden?

We zijn lid geworden nadat we in de polder bij Hooge Zwaluwe in de telescoop mochten kijken naar een Kemphaan. De aardige meneer die dat aanbood vertelde ons dat er een leuke vogelcursus was bij de vogelwerkgroep. We zijn op de website gaan kijken en vervolgens lid geworden.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Vreemd weten we niet echt een voorbeeld. Misschien wel opvallend dat op het moment dat je het opgeeft om een vogel nog te zien... diezelfde vogelsoort al best vaak zichzelf daarna alsnog heeft laten zien. Of dat je wanneer je start met vogels kijken, je je ineens gaat realiseren dat die beesten echt overal om je heen zitten.

STEENUIL, FOTO PZC.NL

Wat is jullie lievelingsvogel?

Het ontdekken van een uiltje of uil ergens in een boom, groeve of bij een boerderij blijft elke keer een klein feestje!

Wat doe je zoal op vogelgebied?

We gaan graag naar nieuwe natuurgebieden en kijken dan wandelend ook goed om ons heen naar vogels. We houden jaarlijks onderling een wedstrijdje wie de meeste vogelsoorten ziet en sinds deze maand tellen we vlak bij ons huis ook de watervogels voor SOVON.

Af en toe nemen we deel aan een excursie van de vogelwerkgroep of van de vogelbescherming.

Wat is het mooiste vogelland?

Maleisië was mooi en daar hebben we best veel vogels gezien, maar de Spaanse Pyreneeën staan boven aan onze lijst. We klimmen ook en er is niets zo indrukwekkend als een groot aantal cirkelende gieren vlak boven je hoofd tijdens het klimmen.

Nederland vinden we ook echt mooi, met alle variatie in vogels en ook de grote aantallen vogels!

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

De Waddenzee en Texel geeft ons in elk seizoen een instant vakantie gevoel. De grote hoeveelheid vogelsoorten maakt dat helemaal top.

Daarnaast gaan we graag naar de Biesbosch of de grensstreek met België.

Zijn we nog wat vergeten?

Nee, wat ons betreft niet.

Ineke Buijsters

Landgoed De Hoevens

Algemeen

De Hoevens is een eeuwenoud landgoed met veel drassige plaatsen (weitjes, akkers, plas-dras gebieden rond "De Oude Ley", doorsneden met lanen met oude loofbomen.

Ligging en bereikbaarheid

Het landgoed is gelegen aan de Goorstraat in Alphen. Met de auto ga je vanuit Alphen via de Schellestraat, deze uitrijden tot de verharde weg ophoudt. Aan het einde van de Schellestraat bij de bosrand verwijzen de diverse routebordjes u naar de verschillende locaties. Parkeren kan bij Parkeerplaats Nieuwkerks Baantje in Goirle of aan het einde van de Schellestraat. Met het openbaar vervoer is het drie kilometer lopen vanaf de bushalte aan de Goedentijd in Alphen, bus 132 vanuit Breda, bus 131 vanuit Tilburg.

Beschrijving

De Hoevens is particulier bezit, en wordt door de eigenaren beheerd in samenwerking met Brabants Landschap, Waterschap Brabantse Delta en de provincie Noord-Brabant.

Het bestaat uit drassige weilanden en bossen van grove den, doorsneden door lanen van loofhout. Er staan enkele moerascypressen van ongeveer tweehonderd jaar oud. De huidige eigenaren proberen het landgoed zo te beheren dat de natuur zich kan herstellen.

Zo is op het landgoed in de afgelopen jaren de beek "De Oude Ley" hersteld tot zogenaamde 'natte natuurparel', oude houtwallen zijn opnieuw aangelegd, er wordt kleinschalig biologische akkerbouw bedreven en op de weides wordt een verschrallingsbeheer toegepast. Er zijn uilenkasten en een vleermuiskelder. De natuurbegraafplaats wordt zodanig beheerd dat die een aanwinst voor de natuur is. Verder zijn er een natuurexcursie en vergaderruimtes in de oude Vlaamse schuur.

Ondanks al deze activiteiten kun je er vaak heel rustig wandelen en lijkt het niet gauw druk.

Mogelijkheden

Het landgoed biedt een variëteit aan begroeiing: oud hout, jonge aanplant, akkers, weiden en bossen. De wandeling is dus altijd gevarieerd en er zijn dan ook veel vogelsoorten aanwezig. Wij hoorden / zagen in oktober de Groene Specht, Grote Bonte Specht, Middelste Bonte Specht, Koolmees, Pimpelmees, Boomkruiper, Boomklever, Torenavalk, Buizerd, Gaai, Zwarte Kraai, Spreeuw, Ekster, Merel, Roodborst, Winterkoning, Sijs, Waterhoen, Vink, en nog een paar die we niet thuis konden brengen.

Er zijn gemarkeerde wandelroutes aanwezig van drie en vier kilometer lang. Je eigen zwerftocht kun je natuurlijk zo lang rekken als je wilt.

Meer info op www.dehoevens.nl

Kijk op waarneming.nl onder Alphen (NB) Landgoed de Hoevens

Wilma Rasink

Bijzondere waarneming Keep

In de winterperiode, zo van oktober tot en met maart kunnen we de Keep ofwel de Oranjevink (*Fringilla montifringilla*) tegenkomen.

In ons land komt hij bijna niet voor als broedvogel; er zijn altijd maar nul tot vijf broedgevallen, maar als wintergast en talrijke doortrekker naar zuidelijker gelegen voedsel- en overwinteringsgebieden is hij goed bekend.

In West-Brabant worden soms Kepen binnen de broeddatumgrenzen waargenomen, maar het betreft dan altijd zingende ongepaarde mannetjes.

De broedgebieden van de Keep vinden we vooral in Fenno-Scandinavië, West- en Noord-Rusland en Siberië, in gemengde berkenbossen en soms in naaldboscomplexen.

Als daar in de winterperiode geen voedsel meer is te bemachtigen vanwege de strenge winters, trekken de vogels naar zuidelijker streken. Zo ook naar ons land. Vaak heeft die trek een invasieachtig karakter. Zoals te ervaren was tijdens trektellingen, bijvoorbeeld die van afgelopen 22 oktober nabij Woudrichem: in een uur tijd kwamen circa 1600 Kepen door (J.W. den Besten).

Ook tijdens onze watervogeltelling van 18 oktober jongstleden, waren we blij verrast dat we nabij de Potmar/Barendkreek, onder Dinteloord, wel honderden Kepen konden tellen.

Ze foerageerden vooral op een met zonnebloemen ingezaaide akkerstrook, samen met Groenlingen, Vinken en Putters. Ze vlogen af en aan van de wilgenbomen naar de vol met zaden bezette zonnebloemen. De Kepen zochten ook voedsel op de grond, akker- en onkruidzaden.

We hadden dit wel eens eerder gezien maar nog nooit zo massaal!

Een andere waarneming werd die dag gedaan door Jan Benoist en Ria Lambregts: Kepen bij de Pannenhoef. () Er waren daar ook al Koperwieken in de omgeving.

Als er rijke voedselvoorraden beschikbaar komen, vooral als de beuken overvloedig beukenootjes produceren, (mastjaar), reageren de Kepen en Vinken daar snel op. Meestal zijn ze dan wel bij die bomen te vinden, soms in grote aantallen: op 30 oktober 2018 zaten er duizenden onder oude beuken (Vogelbescherming Nederland).

In mijn tuin kende ik de Keep alleen als het flink winterde met sneeuw bedekking. Dan had ik altijd wel enkele Kepen op de voertafel of zaad pikkend van de grond, eveneens samen met Vink en Groenling.

Als de dooi intrad waren ze te vinden langs en in de wegbermen.

In akkergebieden worden nu zogenaamde braakleg-kruidenstroken aangelegd om deze en andere vogelsoorten een aantrekkelijke vegetatie met wisselende kruidmengsels te bieden, met bovenstaand resultaat! Prachtig!

Misschien is het een idee om aan de rand van de stad of in parken moeilijk te maaien stukken met kruidmengsels in te zaaien waardoor veel vogelsoorten kunnen profiteren van beschikbare zaden.

Nu maar wachten op een echte winter waarin de Kepen in je eigen tuin, op het strooivoer te zien zijn.

Geraadpleegde literatuur

Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa, The Birds of the Western Palearctic, Volume VIII, S.Cramp, Perrins etc, 1994.

Avifauna van Noord Brabant, van Erve 1967

Atlas van de Nederlandse vogels, 1987, SOVON

Atlas van de West-Brabantse broedvogels, 2007, SWEV
Vogelatlas van Nederland, Sovon 2018

Willem Veenhuizen

FOTO, H.DIKKER

Waarnemingen

1	Geoorde Fuut	1-8-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Jan Vermeulen
1	Roerdomp	10-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Piet van Iersel
1	Kwak	20-9-2021	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	R.van Ouwerkerk
2	Koereiger	30-8-2021	Woensdrecht	Noordpolder van Ossendrecht	R.van Ouwerkerk
22	Kleine Zilverreiger	7-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	R.van Ouwerkerk
18	Grote Zilverreiger	30-9-2021	Breda		Cees Janssen
1	Purperreiger	5-9-2021	Etten-Leur	Natuurreservaat De Berk	Peter Melissen
1	Zwarte Ooievaar	1-10-2021	Breda	Bavel - Bolberg	Jan van den Brandt
78	Ooievaar	15-8-2021	Breda	Nieuweveer	Tim van Oerle
122	Lepelaar	30-8-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Martin van Leest
1	Dwerggans	22-9-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Sandra Aarts
1	Indische Gans	25-10-2021	Breda	Rooskensdonk	Ger Duijf
63	Nijlgans	15-9-2021	Breda	Rooskensdonk	Ger Duijf
40	Casarca	3-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Josina Roks
1	Mandarijneend	5-10-2021	Breda	Wolfslaar - Park	R.van Breemen
1	Bahamapijlstaart	16-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	R.van Ouwerkerk
3	Zomertaling	30-8-2021	Woensdrecht	Noordpolder van Ossendrecht	R, van Ouwerkerk
1	Wespendief	11-10-2021	Breda	Prinsenbeek - Verloren Hoek e.o.	Jan Benoist
1	Blauwe Kiekendief	19-8-2021	Alphen-Chaam	Kwaalburgsche Heide	Hans Mauritsz
1	Havik	11-9-2021	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Maurice Verschuren
2	Sperwer	14-8-2021	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees van der Krift
1	Schreeuwarend	3-10-2021	Waalwijk	Waspik - Overdiepsche Polder	Boy Possen
1	Visarend	2-10-2021	Altena	Woudrichem	Jos Quirijnen
1	Boomvalk	4-9-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Jan Vermeulen
1	Slechtvalk	11-10-2021	Breda	A16 - Breda-Noord	Cees Janssen
15	Patrijs	22-9-2021	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau - Kwaalburgsche Heide	Hans Mauritsz
1	Kwartel	2-8-2021	Breda	Lage Vuchtpolder	Leo Nagelkerke
13	Kleine Plevier	7-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	R.van Ouwerkerk
1	Zilverplevier	2-10-2021	Breda	Hooijdonk	Cees Huijben
1	Kanoet	13-9-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
4	Kleine Strandloper	7-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	R.van Ouwerkerk
10	Witgat	30-8-2021	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	R.van Ouwerkerk
3	Reuzenster	11-9-2021	Altena	Brabantse Biesbosch - Noordwaard	Jan van den Brandt
1	Dwergster	14-8-2021	Steenbergen	Dintelse Gorzen -(BR5183)	Ronald Buynsters
1	Alpengierzwaluw	4-10-2021	Moerdijk	dorp e.o.	Boy Possen
1	Hop	18-8-2021	Altena	Woudrichem	Luuk van Oerle
2	Kleine Bonte Specht	10-10-2021	Alphen-Chaam	Chaam - Luchtenburg	Reinier van Loo
2	Gele Kwikstaart	2-10-2021	Zundert	Wildert e.o.	Mary Holleman
120	Witte Kwikstaart	13-9-2021	Breda	Teteringen	R.van Breemen
1	Paapje	30-9-2021	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Cees Janssen
1	Gr.Vliegenvanger	2-9-2021	Etten-Leur	Padvindersven	Harald Jansen
1	Buidelmees	3-10-2021	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Jan Boers
1	Klapekster	24-10-2021	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Sandra Aarts
1	Roze Spreeuw	13-10-2021	Moerdijk	dorp e.o.	R.van Ouwerkerk

Onze werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fischer	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	4^e Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Watervogels	Vacant	watervogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Weidevogels	Agnes van der Sanden	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Excursies	Giggi van Melick	excursies@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Cees Huijben	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl	Lezingen	Wilma Rasink	lezingen@westbrabantsevwg.nl

Zeearend Bleeke heide

Roerdomp Zevenhuizerplas

Foto's, Ria Lambregts